

M. 455

Sigrid, Svensson
II: samlingen

Sommaren 1922

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

M. 455

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Fjärdingsman Erik Nilsson berättar

[F. d. lantbrukare i Ö. Ingelstad, där
han brukat sin faders gård. Bosatt
i Ö. Ingelstad, kommundömdom-
de - 69 år.]

Mor hade strange-Goaväta
ligen förtydlat oss att slå ut varmt vatten
på marken, för då brände vi Goaväta.
Nej, det fick vi inte göra vid någon tid.
Hon talade om, att de satte något åt henne
julafton. Hon det då bort, så var det
bra.

Mor berättade att på
ett ställe var det hål på golvet vid bord-
ändan, det var till Goavätas bostad. Man
trodde att hon höll vatet om barnen och
~~innan~~ hon hade lämnat ett barn ensam, men
det kom ut för någon förhet. Och då skulle
hon hämnas på Goaväta och hällde
varmt vatten i hålet. Då kom Goaväta upp

om natten och sa: Här du bränner mitt
lår, skall jag bränna din går. Och
följande natt brände gården av.

Gomin.

Goa Misse var en annan sak.
Han kunde draga till och från. Den
som vårdade honom drog han till. Jag
minns att minn fars stall var där en eke-
stolpe vid kviltan, som där var flera
hål borrade i. Men där var i alla trä-
pluggar, de kunde vara så stora som
en flaskehork. De skulle binda Misse
för att han skulle bli bibehållen i gården.

Gräva ned
levande djur

[Johan] [Persson] i Tjustorp hade
sin tur med sina djur. Det kom ut ett
rykte, att han grävt ned en levande
hund vid Tröskeln i stallen. Det var
fråga om att där skulle bli undersökning,
men så blev det nedlagt. Det är en
10 år sedan eller något mer.

Det var en gumma här som

M. 455

hade sådan tur med ~~hansen~~ ^{hansen}. Hon kom
in en gång och vi hade tal om det och
så sa hon: Vi ha grävt ned både levande
och döda höns, men det har inte gjort
någon nytta.

Min far brukade, när kreatu-
ren skulle tas ut på bete ge vardera kon
Två siller, som han hade skurit grön fjära,
brädjura, prä. Det har jag själv varit med
om.

Skärtorsdagsafton innan solen
gick ner skulle där läggas stäl i säden
på loftet för att inte hon, som reste till
Blåhalla, hätan eller käringen, ja, hon
hade något särskilt namn, skulle beröva
den dess kraft. De la också stäl utanför
stallet.

Det var en som hette Thulin i
Hannas. Han skulle vara klok, var så
där lite doktor och kunde bota kreatursjuk-
domar. Så lärde det verkligen därtill
att vi hade en ko som blev sjuk natten mel-

han skärtorsdag och långfredag. Allt som fattades hon var förstas att hon var utval-
ten. Så forades det bara med kalm och hon var mager och maktade knapptata.
Och så skulle hon snart kalva också. När Thulin kom gick han ner i stallen och när han såg hon sa han: Där är många reata men jag skall snart driva henne härifrån. Så kom han in och fick en mapps, det tyckte han bra om. Mor undrade då om det verkligen var möjligt att häxorna kunde göra korna någon skada. "Ja", sa han, "jag såg dem i går kväll hur de kom farande förbi den ena efter den andra. Det var en som jag kände jag sa till henne: 'Var ska du hän?' Och då vände hon om igen." Sen tog han upp något ur västfickan och fick en linnelapp av mor, som han la det i. Sen gick ner i stallen, men det var ingen, som fick gå med honom. När han kom in igen sa han: Hej, nu skall hon snart vara brad, du behöver om bara, sa han till far, ge henne lite gott foder. Och så låg därifrån

när vi satte ut frukost, hade hon lyft upp klin-
kan på stalldörren och kom ut på gården.
Och hon var frisk alltid. Men det var väl
det goda foderet som gjorde det.

När en ko kalvade, skulle Thil vil
man första gången hon kom ut på gården kalvning
efter kalvningen lägga ett stäl utanför
tröskeln, där hon skulle gå över. Det
har jag själv varit med och det bästa stäl
man kunde få var en "lommekniv" [=
fickkniv] Det var för att inte Trollen skulle
få makt med dens.

Skulle det gå bra med hönser. Försting
skulle hufvudern äta det första ägget som ätes
blev värpt på vären. Jag minns så väl hur
mor sa till far: "Här du kels, har du det
första ägget." Det skulle ätas rätt.

~~Efter jula~~ De fick inte grina Förbud
na efter jul försän. Tre Tiondedagen var gång-
en för att inte faren skulle bli ördä. Åtgrin

Julhävar

Min far gömde ibland en kärve från hösten. Den andra säden var på lös, men denna band vi ihop. Det var mest havre. Den sattes ut till fåglarna julafton och han sa att man då kunde vänta på en god skörd det kommande året. Det var mycket sällsynt, jag vet inte någon annan som gjorde det. Sin brukade jag också göra det, därför att fåglarna skulle ha något. Isenare till har ju en och annan också brukat göra det. Härvan sattes på en stake, som stacks ned i jorden eller också blev stående genom att stenar lades runt omkring.

Julgran

Julgranar blevo kända här ungefär 75 eller 80.

Gjuckrona

Vi glyttar [= barn] gjorde en sexkantig ring av sådesstrå, som vi fäste Torsar i. Det kallade vi för en Gjuckrona.

Nissens stänga

När de hade inhöstat var det ett portarna pruntimmer som skulle stänga portarna, för att det skulle bli Tackelarium.

Puckar
härin

Min mor talade om bäckskästen. Den skulle ha existerat i hennes barndom. Det var i Tunby [] Hon hade inte gjort retiden, men det var av hennes jänkare som skulle ha kommit ut för den. De skulle gå till ^{den} och gick där och skämtade under vägen. Så skulle de gå över en liten bäck. Men de tyckte att den var större än väntat, så de tog upp kjolar och byxor. Men vattnet blev allt större och större. Till sist stod där någonting ute i vattnet som såg ut som en häst. Och den sa: "Sätt er på min rygg, skall jag bära er över". De vågade inte men så var det en som satte sig på och sen följde de andra efter. Ju fler som satte sig på, ju längre blev den. När de så kom i mitten av vattnet, kom den som satt bakast att säga: "Florre Jeru kors - sicket långt kors". Och då för vann den och alle samman kom i vattnet.

Mor talade om hur alla de den - stängande skulle hålla i händerna och spelmannen vara före. Så skulle han spela ålva-

dansen. Men det var farligt för de kom i
älvastruget och då kunde de inte sluta igen.
Hon talade om att en gång i Tomby hade de
gjort så. Nej, hon var inte jävla med på
det. Men det höll på att gå gale. Spel-
mannen ville sänka sej och det övergick
till alla de dansande. Så då hade han
dragit dem med sej. Men så var det en
- det var den bakste - som det inte ver-
kade så hårt på. Han hade kraft nog att
slippa och sprang förbi de andre och
skar strängarna av fiolen.

Gjökari

Det skulle ha hänt för ungefär
100 år sedan. Det var en man Nils Holmström
här i byn som gick igen och kom hem varje
natt. Så tänkte hans kvinna att han ju varit
glad vid en sup, när han levde och hon
slog upp en sup och satte på bordet. Och
om morgonen var glasét tömt. Men sin glöde
han aldrig igen mer.

Här 5. 33-39

forts. sid. 31

Ölka personer berättar.

De talade om Apprehöj [Ö. Vemmerlöv] att folket där skulle baka, så skickade de sina ungar upp att låna "grisslar" [= bakugn] och stå i en gård i byn, det är den gården, där Lars Nilsson nu bor. De hade lyddit "glyttarna" [= barnen] på gröt. Men så blev det äska, när de skulle gå hem igen och den slog ihjäl dem och gröten blev liggande på vägen.

Erik Olsson, Ö. Vemmerlöv

[Född i Gyllebo i St. Dode.

Borade i socknen hela sitt liv, 93 år]

Det var "shaufolk" [= skogsfolk] i Ljarrä [L. Olaf]. De hade lagt ut en glytt på en sten i skogen. Folket på Ljarrä, den som bodde där hette Bo, gick ut och tog den in och värmden den och sen la de ut den igen. Sen kom de och sa, att det skulle inte bli olönt. Horna skulle komma till gården, när de skulle mjölka dem.

D: o

Gläsen
som var
bottenlös

De talade om, att de en gång skulle "måla" [= mäta] hur djupa "hålen" [= håla, O. Vemmerlöv] var. De bunde ihop flera hövaller och band en plogkniv i. Då fick de upp något där det stod skrivet att de inte skulle måla deras ~~låggar~~, annars skulle de måla deras låggar.

Där var ett par oxar, som "bissade" [= skena] och styrde ut i hålen och sen fann de deras ok i Gyllebo sjön.

D: o

Gjungeby
horn och
piga

De hade tagit hornet och pigan från Trollen, så kom de och ville ha det igen. De sa att om de inte ville ge dem det, skulle Gjungeby bränna av trene gånger. Drängen hade ridit dit där Trollen höll kolbom. Där hade han tagit hornet och pigan. Där var troll som skulle fara efter. Så var där en väng. Det var en piga som sa till honom:

"Ri' över det ärla
och inte ^{at} det färdä"

De hade bjudit på honom, men han hade kastat det. Något hade kommit på hästen och där gick skinnat av. Han kom in i stallet och la' sig under hästen. Men så kom de med ljus. Det skulle ~~han~~ inte gjort, för drängen dö. — Sin kunde inte trollen samlas så mycket.

D: o

De skulle rida Sant Staffan. De hade en riktig visa, som de sjöng. De red omkring till ställen och sjöng. Där stod, att pigan gav dem öl. De kom ut och bjöd på dem.

D: o

Valborgsafton skulle de Majfjering
junga för ägga. Där var pilsvisan:
Guld afton piga, som hemma äst
Maj var vä lkommen
Den röte sommar skall vara din gäst
De bjuda gånatt,
vi komma igen till nästa vår
då står där en vagg vid pionsäng.

Men kommer jag inte ihåg. Där var
andra visor också. Där var en om
vår Frälsare.

All världens Skapare av evighet
Hör det vi nu bedje
Du haver allting väl berett
Var oss alla nådig Gud med glädje

Låt honom giva oss på fat
Hör det vi nu bedje

Till pannekaka, äggamat

Var oss alla nådig Gud med glädje.

Jag minns inte mer. Vi hade gille val-
borgsdag.

D: o

Vid midsommar hade de maj-
stång. Samla näden på Lytlebo gjorde
såna gille. Bryggde öl i stora tunnor
och brännevin så mycket de ville dricka.
I toppen på majstången hängde en blomster-
krona. Så var där ut armar efter varand-
ra i läng och riktiga rundningar på dem.

D: o

1: sta Majvisan

[Kallas i Ö. Vemmerlöv för "nya maj-
visan." Upprättad av ^{utan översyn} fru Selma
Nilsson, Södergården, Ö. Vemmerlöv, 37 år.
- Skref 6 o. första häften av skof 7 upprättade
de av smedmästare Vigren Ö. Vemmerlöv.
~~Skof 7 upprättningen gjord av upprättaren.~~

11

Akta Gufelig Tid,
när från på marken bära frukt
all blad och blommor giva lukt
akta Gufelig Tid.

När skogens fåglar kvittra
hvar på sitt sätt lofsjunga Gud
och blad och blommor kvittra
och bergen gifva ljud.

2

Här vi var Tid
i lundar, ängar, skog och mark
från en till annan Gufelig mark
i ro och frid

Få lifva och få höra
en Gufelig sång med klar musik
den hört af intet öra
den frömm varit lik

3) Och gyllende tid
 hvad det är ljufvt att leva här
 när man får fri från allt besvär.
 Och gyllende tid,
 när klara vattnet rinner
 så klart, som vore det kristall
 man får i solen finna
 en sken i djupan dal.

4) Och himlens höjd
 där portar utav pärlor är
 grundvalar utaf stenar skär
 Och himlens höjd
 där lifsens brunnar klara
 för Gud och lam upprimra må
 och lifsens träd det klara
 uppi dess gåtor stå.

5) En härligt ståt
 si Herrans hus och tempel är
 både sol och måne lysa där
 En härligt ståt,
 när jag av sorg betagen.

de gläds jag, när jag tänker på
 hvad glädje, fröjd och fromma
 Guds barn de skola få.

[6] Rikedom och ståt
 allt annat som här glindra må
 och intet annat tänka på
 än rikedom och ståt
 Men döden gör oss lika
 igenom sina skarpa skott
 både fattiga och rika
 han tar dem alla bort

[7] Förlåt vår synd
 O store Gud och fader full
 för din sons död och pinas skull
 för lät vår synd.
 Och hjälp oss med din anda
 att vi från denna jämnerdal
 må flytta till det landet
 som är den fröjdesal.

-90-
Majfjening

"Ack Gjöflig bild," kallas för
g'nga majvisan. Den sjöng vi redan
i min ungdom. Där sjöngs en visa
för pigorna ~~men~~ den har jag helt glömt.
Första versen var så:

God afton pigan som hemma äst
Chaj var väl kommen

Den Gjuva sommar skall bli din gäst

"Sommarn är så Gjuvlig för ungdomen.
God afton, om ni hemma är" kallas för gamla
majvisan.

Ola Nilsson, Södergården Ö. Wem-

[Småbrukare. - 44 år] ^{mierlöf.}

"Älvklä"

Det skulle vara så ryshigt att
komma över där älven hade vältrat sej, då
fick de älvklä, det var någon slags ut-
slag.

D: o

Jättsten

Det ligger en väldig sten vid
Thiby. Den skall en jätte från Stenarvud
ha slungat mot Thiby kyrka.

D: o

M. 455

-81-

Fiskarna på Klivik talade om
att det var ett par pigor som tidigt en mor-
gon var ute och mjölkorde. Det var en käst
som hade fölat på ängen. Fiskarna kom
ifrån ^{jön} och fingo nyr på att pigorna sat
upp ett par häppar med klyftor på och
hängt upp hinnan, som varit om fötet, lätten
som de raga, för de hade klätt sej rent nak-
na. De hade träkt hyra igenom den, för
det sås att så fall fick hinnan en lät
förlösning, men barnet kom att bli
mara eller varulv.

Min moder talade om att det
var på ett ställe en pigas som var mara. Hon
kunne för vinna rått som hon stod och kläder.
na föll med på golvet. Sen kom hon inte igen
för rån om morgonen.

D: o

När jag var barn, skulle vi ^{Hälsing}
- jag tror det var Tecknafton - gå ut med
en psalmbok i förstugan och läsa:
Hälsa mig Nyberg och hälsa mig ~~deres~~
med korn och med kärna

med fläsk och med bösten
och gott vär [*väderlek*] om hösten.

Så skulle vi slå upp psalmboken. Som man
då i dödspsalmerna, skulle man dö året.
Psalmen, man slog upp, skulle man läsa
hela året.

Sofia Bengtsson, E. Kemmerlöf
[Fru. Vistats 22 år i Småland, född i
Ö. Kemmerlöf och nu bostad där. 61 år]

Goavätha

De talade om att de skulle låta
maten stå på bordet hela julekvällen för att
goavätha skulle äta sig mätt. Det har jag
hört här i Ö. Kemmerlöf.

De sa också att goavätha tag hand
om barnen.

D: o

Skogsmannen
skogsmannen

Skogsmannen och skogsmannen
var i Gjöröd. De kunde komma och säga
ifrån, när något kreatur hade kommit
till skada i skogen.

Och de var onda på folk kunde
de förvilla kreaturen för dem. De talade om
att en gång när pigorna på Gjöröd skulle

gå och mjölka hade de hört någon säga
i skogen: Förvilla, förvilla. Och då hade
det andra skogsrät sagt: Nej, det är Gjöröds
pigor och den skall vi inte för-
villa.

D: o

De ha talat om att de brukat Staffan
rida Staffan. Det var vittida om morg-
narna. Så sjöng ~~en~~ visa, som började:
Staffan var en stalleträng, en stalleträng
han vattnade sina fålar fem.

D: o

Gamla majvisan
[Meddelad av medmästare Tegner, E. Kemmer-
löf]

Maj

God afton, om ni hemma är
Maj är välkommen
För lat oss om vi väcka er
Sommar är så lyvlig för ungdomen

Så stå vi några gossar små
och fråga om vi själva få.

Nu säta vi löv uti ert Tak
det rygas skall i morgondag

Den lilla lärkans giva klang
bebadar oss majmånads sång.

Låt välta mjöl och honung röt
bovete till bovete gröt.

Låt hönan giva ägg på fat
till pannkaka, äggamat.

Nu börjar det att regna stort
ska vi ha ägg, ska' de' va' fort.

Tack och tack ska' folket ha
för gåvan den var ganska bra

Görakt och Talk var kristen själ
och sov nu alla gott och väl

Välkommen flicka till vår dans
och skaffa dej en stili' tjans

M. 455

Nästa är vi komma igen
då står en vaggga vid pigans säng.

Ligg och sov din gamle stund
tills krägor, raunar dra dej ut

Flär stå vi vid ^{er} ~~de~~ vide vägg
och sk-a mitt i bra ägg.

De sjunga nu "Äck Givlig
Tid" valborgsaften, fast icke alla verser-
na. Den kallas "nya majvisan" och det
är väl ~~ett~~ en 25 är sedan den började
sjungas. De sjunga ett par verser av
den gamla majvisan och så, "låt hönan
giva ägg på fat" o. s. v. Den gamla maj-
visan var längre, men jag minns inte fler
verser och vet inte heller om ordningen är
den riktiga.

Smedmästare Vägren,
B. Kemmerlöf.

296
[Till Majvisan från G. Vemmerlöv
sid. 17, upptecknad av fru Selma Nilsson,
Lödergården, har samme upptecknare
lämnat ännu ett vers:]

Betänk det väl
hur falsk den råsten vara må
som kan så snart en ända få
betänk det väl:

I dag är man en herde[?]
i morgon är man kall i mun
de större med de mårre
de falla i allt ständi

Hardevisan

Hardevisan

1 v.

En sed från forna dagar på landet ännu är:
att hardegille göra, som många alltid plär:
att bjuda byens pigor och alla kärringar:
att komma för att karda från kväll till ljusandår.

2 v.

När klockan slagit åtta, så börja pigorna:
med såpda tvätta halsen och smörja flätorna:
sen sark de på sig tager och stumpor likaså:
och gumorna sig skura så godt som de förmå:

3 v.

När de sig hafva pyntat, så ralla de ästad
med kardarna i handen och förvar och en är glad.
När de på mor har hälsat, då sätter de sig ned
och alla börja karda med lust och med besked.

4 v.

I köket står en käring, som luti gröten rör

hon rör så vatten flyter från hennes pannan ner
men mor hon svar och säger att hon skall röra mer.

5 v.

Vid övert bordändan där sitter käre far:
och utav finhelflashan en sup han ofta tar:
är mor då vid godt lynne, hon tar sig även en:

[Upptecknad av fru Selma Nilsson
Lödergården, G. Vemmerlöv, som i ett brev
skriver: "Jag har fått lag i några versar utaf

den gamla kardevisen, som de brukade sjunga på kardegillen, samt en dansvisa, som också skall vara mycket gammal: den hörs ju lite äfventyrlig, men det skall väl så vara. Skaffensvisan han vill inte få tag uti. Jag har frågat så många, men utan resultat. Jag gick ens ärenda upp till skogen hos en gammal kvinna, som bod där. Jag trodde hon visste något om Skaffen eller annars något från äldre Tider, men hon kunde inte ihåg något utan dess här visorna, dem fick jag utaf henne."]

Dansvisan

Dansvisan

1. Skrak drängarna de börja att göra sina hopp och pigorna för nöjda rätt lyfta foten upp. En skriker på macyrka, en annan på polket, en tredje börjar säga att vals går mera lätt.
2. En fjärde svar och säger, vi börja med kadrell den femte står och gapar, han vet ej vad han vill Men spelemannen slutar dock denna trötan snart

han spelar en polkett, som går med dylig fart.

3. Hvar dräng tar nu en flicka och ställer sig i ring och med sin dolse klaga han ledsmar nu omkring och namnet rompedarra, har denna dansen fått därför att rock och hjortlar i ändan har så brått
4. Nu dansas en macyrka, helt lustigt går det till än so de sig och vända, än stå de nästan still, de stampa och de trampja, de sparka hit och dit och sina ben de bruka med allan kraft och flit.
5. Sen börja de att hurrera och vänga om i vals att ändan den är färdig att fly ur deras hals, de vettas och de pusta, de knuffa till varann de skälla och de värmnas, att man förkräkas kan.
6. Här handlas och här bytas med blockor som ej gå att de och på minuten gå rätt och svärges på. En byter bort sin skinnpals för att en blockor få i sina bara armar han får mot hemmet gå.
7. Med killekort i handen en flock sig slagit med

och utaf Toddylflaskan di dricker med besked.

8.

Men när nu en och annan har blifvit bankrutt
och kassan och krediten alldeles tagit slut,
då sättes rocke och byxor på qvel och mängen får
helt bytlös henvandra med sina bara lår.

Fjärdingsman Erik Nilsson berättar
— fort. fr. sid. 13 —

När jag var en 5 el. 6 år gammal fick jag ont i ögonen. De blevo röda och jag kunde inte se, när det var ljusstarkt eller mot solen. Mor tog mej då till en par kloka, som kunde nigga. Först till en gumma till en Nils Andersson, "Klampen" kallad. Han tog mej hän till sej. Den vänstra handen la hon på mitt huvudet på mej och så förde hon den andra handens pekfinger och långfinger i rundning kring mina ögon. Men hon gick på henne, men vad hon sa förstod jag inte. Det skulle vara innan solen var uppe och efter solnedgången tre dagar i rad. Men alltså verkan. Sen sökte hon till en man som hette Ola Jepsen i Lårdlösa [Predatorp]. Han hade samma förfaringssätt, fast han använde bara högra pekfingeret. Han läste inte, åtminstone vad jag kunde se, men när han fört fingret runt

en gång spottade han i gobet och så pekade han med fingret mot spottet. Så förde han runt och pekade två gånger till. eller det var ^{utan} nerkan också. Sen fick jag pulver av en apotekare i Simrishamn. Det skulle jag lägga i ögonen och så sätta ett par spantha flugor bakom ~~ögon~~ öronen. Sen blev de bra igen.

Att anlita läkare var före i tiden något märkvärdigt och sällsynt. Istället gick man till kloka, läradana fanns nästan i varje by. I Ljijutstorp var en som hette Per Isaksson. Han lämnade sina mediciner som han själv lagat av blommor, som han kokte. Där var en sort som kallades för "krass"; Per Isakssons krass sa de alltid. Det hjälpte för verk och wellnader. Det var grätt och liksom någon slags välling. Det luktade starkt, fast inte illa. Han använde mycket dyvelstreck, malört, kamfer och grubben [*gräbo*]. Han var lantbrukare och hade en stor gård. Jag var hos honom en gång för mor. Då var han gammal. Han satt i bänken, som han alltid brukade göra när någon kom och skulle grata

med honom. "Har du något med dej," var det första han sa till mej, när jag kom in. Ja, jag sa, jag hade ett kvarter med mej. Se hade Tolet om för mej förut att han var glad vid en ryv. "Ta in det då," sa han. Han satte fram glas, och de var stora, och så fick han se ett par, tre stycken sidana. Sen gav han besked. Jag fick av hans krass, det kostade bara några ören, han var inte dyr av sej.

Det var en klok i Åsrum [*Gjöbo*] som hette Klocke Lars, skumspägen sa de också. Jag såg honom en gång för mor. Där var många sägner om honom. Jag vet inte några som han botat, men många personer som talat om att de känt andra, som han hjälpt. Folk påstod att han kunde se varför sjukdom de hade. De skulle ha ett klide med sej från patienten, en schallet eller mössa eller sådant, där kunde han läsa det. När jag kom till ort och ställe, så var där en 25 el. 30 personer som väntade på att han skulle ha mottagning. Det var inte försän klockan 10. Så kom Klocke Lars. Han såg bevärlig ut. Han hade här som föll ner i

frannan och långt åt gå'aklarna. Man skulle gå in till honom i tur och ordning. Man sa, att han kunde se på en, i fall man hade gått in för än ens tur var. Jag hade längt att gå till Ljöbo, så jag smet in den andre i ordning, fastän jag hade kommit nästan sist. Men det märkte han inte. "Vad vill ni", sa han. Ja, jag sa, att mor var sjuk och beskrev hur det var. Se nu, att han också kunde säga hur många läkare man hade sökt. Han frågade om vi sökt någon, och jag sa nej, fastän de hade vi gjort. Och inte heller den lögnen genomskådade han. Så lämnade jag en duk. Vad ska jag med den, sa han. Jag kan inte bota henne. Men så sa han, att vi skulle koka kavrakalm och det skulle hon lägga rej på och så skulle vi koka bockablåd [*Menyanthes Trifoliata*]. Han tog 12 kr. för det, det var hans Taxa. Han fjän- te pengar på det slår.

Spencer

1 Lappskott var en sjukdom, som de
sa, att lapparna sköttes.

Det var vissa vattendrag, som man skulle abla sejfr. Där var "skarn". Man kunde bli sjuk och det var nästan obotligt.

De skrapade av kyrkklockor för vissa kyrkans sjukdomar. Det skulle vara efter solnedgången kyrkligt

Det var en präst här, som hette Flädersmus
Brös, som dog 1889. Stora gången han predi-
 kade kom det en flädersmus in i kyrkan och
 satte sig på predikstolen. Det var nämligen så som
 att det snart blev dödsfall i socknen. Och
 prästen dog kort efter. Det skulle ha hänt det
 samma med en präst förut här.

De sa, att man skulle kunga ett
huvudhår om en väita, det skulle äta den av.

W. A. R. R.

Men blode om att där Hing Inges
sten nu är rest ligg för en gård, som hon sa: av
stenar. De körde ~~der~~ till Ingelstadsgården
och grävde söder, när de skulle bygga. Men
det berättas att då blev det sådant oväsen på

Hung Yang

gården, att den måste lägga en sten mer där igen. Och den synes där en rövrid själva väghakten. Den store stenen, som nu är rest låg förr nere i jorden, men inte djupare än att de brukade höra på den när de plöjde.

Hung Inge
kung Gorm

Minia föräldrar talade om att det var två kungar som doges. Den ~~store~~ var kung Inge, den andre hette ^{Böda stupade} Gorm. Inge blev begravn här, den andre på Gormhöj. Gården ligger på Ingeblodgårdens ägor längre ut mot Lunnarps till. Där ligger en massa stenar.

Bjärsbacken
(Tanby)

De talade om Bjärsbacken i Tanby att den julafnarna stod på tre ständare och att Frollen dansade omkring.

Jappa i grytan

Julafnarna doppade vi i grytan. Där koktes aldrig så mycket kött ^{gärna} gång på året som då. Det skulle vara färdigt middagshid. Där blev en massa fläsk och det skummades av ett annat kött och i det doppade vi sen bröd. Det kallades för moljebröd. Ville vi glyttar ha lite förr så la mor bröd ner

i köttgrytan och kokte. Det blev mjukt som gröt.

Var och en där hemma fick alltid en Julmat halv sninfot, en bit korn, en bit lammkött och en bit fläsk. Det la's på en lallrik till oss.

Julmaten skulle stå inne till annandag jul, då togs den ut.

Mor talade om att den julnatten Julhelgen skulle ligga på kaln. Hon visste ställe, där de hade gjort det. Det skulle betyda att Jesusbarnet hade legat på kaln och stå i krubban.

^{klubben på} Så hade vi jullekar. Vi skulle sätta jullekar på beornanen, det var en träbesman, stred benen i kors och sticka en träd i en näb. Det var rätt så närt. Egentligen skulle det vara en nyval, men det fick gå med en stoppsnäl också.

Eller skulle vi krypa under beornanen. Själva ~~klubben~~ klubben sattes mot väggen nere vid golvet, i själva vinkeln alltså. Sen skulle man fatta med båda händerna i beornanen och försöka krypa under den. Men krub-

ben fick inte flyttas. Det var stygt men det gick.
Besmanen var ungefär 7 dm. lång.

En lek som kall allmän, var
"Iho blackan". En spak lås mellan två
stolar. På den skulle man sitta med be-
nen i kors. På skulle man hålla med
båda händerna i en kapp och slå spakarna
i. Man skulle stöta med kappen i golvet växel-
vis vid vardera sidan 24 gånger. Men dess
förinnan låg man vanligtvis själva på golvet

"Prega skomakers" ga' ut gick till
på de visat att två ställde sig med ryggar
mot varandra och hade en kapp mellan be-
nen som de höll fast i med händerna. Fram-
för var ett ljus. Den som var vänd mot det, skulle
förvara det, när den andre försökte släta det.

"Dra sten vagnen" för att lösa sin
pant. Då skulle han gå ut och skyka med
gannan mot torren, så de innevarande hörde
de höra hur det skrek. Det kunde han bli a-
lagd att göra flera gånger.

Julkloppan

Det var gängse, att kasta in jul -

kloppen och sen springa. Det ~~var~~ kunde
kunde vara mycket enkla saker som kas-
tades, men där var mycket ombundet dem.

Påskadag skulle de raska på att
komma hem ifrån kyrkan, om det var först
matta. Det menades att den som då först fick
middag, fick först tillfälle. Och den kunde
i sin tur räkna på en god skörd.

Det var alltid brukligt att de skulle
ha Träd inne på gården. Det var fruktträd.

Thygn
Körning

Värdhåll

Ola Persson berättar

[F.d. län brukar, Hagerud, Löderup
född i samma by. - 71 år]

Märkesdagar

En vartekensdag var den 2. april. Jag vet inte om det blivit en ändring av dagarna i allmenackan med den dagen var Bengts dag. Och Teknet lydde: Är Bengt klar och skär, så så din äker så fort han bär, men är han sur och vullen, skall du vänta till han blir bättre kullen. Alltså om Bengt var klar blev det ett torrt år och då skulle man så genast innan jorden var ^{för} torr, om det möjligt el. regnigt blev det ett regnigt år och då hastade det heller inte med sådden. Jag har gett akt på det och det står nästan aldrig fel. För var det regnigt och du ser huru året är.

För det 40 martyrer skulle det frysa i 40 nätter. Regnade det, så kom det att regna i 40 dagar.

Sant Pål's dag hörde jag att mor så

att om solen sken den dagen om det inte var längre än en karl kunde sadla en häst, skulle det vara bra. Men visade den sej inte, var det dåligt.

Julatecknen är de tolv dagarnas väderlek. Då skulle man kunna få veta, hur vädret skulle bli för året. En dag gäller för en månad. För brukade skriva med krita 12 ringar på hjälken. De dagarna det var solen låt han ringarna stå tomma, men dagarna det var mulligt fyllde han motsvarande ringar med krita. Var det soligt en halv dag och resten av dagen mulligt, delade han ringen tvärs av och kritade hälften.

De sa, att de skulle så arter i fiskadagarna för då blev de bra till matörter. Ville de så dem i sten bocken, blev de så sten bitna, att de inte gick itu. Och om de räddes i kraften blev de maskstingna och skorriga.

Kornet, det var endast sex radigt korn de hade då, skulle sä en av de första dagarna i maj, även om jorden var tillredd förut.

Laga skifte

Far talade om tiden innan utbrytningen [Slagesbadsby]. Vålborgs dagen, den 1:ste maj, skulle äldern vannen samman kalla bys mannar och då skulle de gå omkring längs rågångsgärdet, för att laga det om några stenar var utfallna. Tuvorna lag de i allmänning och det släpptes sen byns kreatur. Där var en höre, som skulle svara för dem, ett par pojkar från varjagård skulle skiftesvis hjälpa honom. Korr om byn gick en gata, "dryegadan" kallad. Efter valföretas värn den dagen, skulle gubbarna ha gille. Då skulle de dricka mäg i ben. Och då var där sitt kolbrunn.

Dräng lagar
gräsa till

Förre var det så mycket troll eller underjordsfolk till. Min far talade om något, som hade hänt vid Bjersbackarna (Slagstad). Han sa att det var en vårdag, en som gick och plöjde och hade 4 kreatur för plogen. Det var vanligt för, att de hade ett par stutar och ett par hästar förvårdas, och då var där en korrven, som gick och körde främsta paret.

De gick och körde till vid backen. Då kom där en liten en, en pyssling som de sa. De var som dvärgar. Han kom med en gräsla, som var sönder på något sätt och undrade om inte "plausmannen" ville ansa den. Det gjorde han och de fick doringen igen. Sen dagen efter kom där ett frunkimmer och bjöd nytt bröd på dem. Plausmannen kände väl mer till det och han tog och åt. Men korrvennen ville inte ha. Han vred huvudet undan, men då sa hon: Du kan gärna äta det för det är av bondens bästa råg. Men hans huvud blev sen alltid medröddet.

Gränheten av backarna där de bodde var det med små stigar inne i rågvångarna, liksom de haft sin snatsentur där.

De försökte få kristna barn. De var så rädda på ställen, där de fått barn, att de hade ljusstängt nättarna igenom, för då kunde de inte komma. Det skedde. Det var innan barnen blivit döpta, sen hade de ingen makt med dem.

Det var på ett ställe, en far, som frukstuga

Trollen på flyta barn

Trollen

en sådan där fjössta kom in i stugan och
kvällarna och brukade sitta vid kakel-
ugnen. De satt länge i mörke då. Men så
fort de fände ljus, så lampa hon sig bort.

Teollen

Var talade om ett underjordiskt folk
sina bröllopp som hade bröllopp en gång. Det skulle varit
uppe i Glöryns backen. De kom till folk som
de var bekanta med och lante silver som
bruden skulle ha. De lånade ofta ^{och} temote se-
i jätt igen. Folk var vanda vid det. De kunde
se skaren som kom. Det var en präst eller
"grybba" som var med bland ^{släkten} isläkten som sa:
Det är ju ett silver, mor, som den där har
präst. Men då föll silveret av och föll ner.
De skulle inte talat utan Tegas ställa.

Lungbyholm

Jag har hört att trollen hade
kom som de blåste i när de skulle samlas.
Det var en stallohäring, en kusk, från någon
gård som kom åt hornet. Han red, men
de rätte efter honom. Han red härs över
en äker men trollen måste följa färderna.
Men han fick hästen in i stallet. Det ~~var~~
hängat, det var bättre än det varit en

vanlig häst och han slog och fredade honom.
Men hur det var så gjorde de ändå så att
han dog. Men hornet fick de inte och sen
tråde de snart att samlas. — De hade sedan
efter annat folk. Där fanns för två stycken
byhorn i Högstad.

Kristian Tyrann från Dan- Kristian
mark låg och krigade om Skåne. De var i Tyrann
samt krig, att Skåne var danskt tre ^{på en dag} gånger.
Han huserade på Tosterup, där byggde han en
borg. Och hade prästen här så mycket makt,
att han kunde bannlysa honom. Kristian Tyrann
miskade, att han var i fara, och ville döda prä-
sten. Men han tog sin tillflykt till kyrkan.
De började att hugga ut lären, men då fick han
godvilligt fram och blev räddad. Det var i den vevan
de flödde en flod på halva kroppen och lät springa.
Han sprang ändå till Grims backe, där blev han. Den
fisk det namnet därför att det skulle varit en grims
flod. Prästen hette Ek. Han ligger begravd på
kyrkgården, och där rättes en ek. Den har varit
torr och grönskat igen och torr och grönskat igen.

Han blev straffad också till
 sist, Christian Tyrann. De kom till stället där
 han "bonerade" [boddde]. De kunde inte kom-
 ma in och ta honom utan de skulle väl-
 ta ut honom. Där låg vakt och läger runt
 omkring stället. Men han hade många kre-
 atur. När det var hans sista, talade de om
 att han låk hänga ut ett kreatur på mu-
 ren, för att han skulle "prima" [göra spe]
 av vaktens. Han hade fler kreatur, mör-
 nade han. När han såg, att han inte kün-
 de längre, tänkte han på en krutffärding
 och flög i vädret och Tarmarna blev hängan-
 de runtomkring på trätopparna, hörde
 jag far berätta. — När du nu säger
 det, minns jag, att de talade något om
 Jins Grim också. Det var kanske en som
 var i maskopi med Christian Tyrann.

Olika personer berättar

Peter Matt började det två både *Märkerdy*
 ovan och nedan, hur stäng vintern an-
 var.

"Spinken", Tomarps.

[Två bröder Nilsson, gemenligen kalla-
 de "Spinkarna", bo i närheten av Tomarps
 by. Den äldste av dem, min meddelare
 omkring 65 år. De äro mycket människo-
 skygga och anses av ortsbefolkningen
 för att vara "konstiga"]

Trötade de Lenks Bles (Blasies) *Förbud*
 gick plöjarna av sig själva på natten. Det
 larmade så de kunde inte sova.

D: o
 Låter sej någon och spin ner
 skärtorsdag, springer rocken av sej själv
 på natten.

D: o
 När de skulle ha Mårtens gås, såg

de alltid efter förr hur det benet var
som rötter i jätta bröstet. Så stor del av
det som var mörkt, så långt blev det
vinter på året

D: o

Någon brukade krossa skalek
på ett påskägg mycket fint i tv och
så äta ägget med skalek på. De var
för att barna inte skulle "skännas" [bli döda]
så lätt.

D: o

De fyllde narhilet på ett hjäl
med jord och satte dubbar [froppar] i
och grävde ner det. Det var för att de
skulle få tur.

D: o

Det är en särskild dag, som de
äro födda på, som bli mördare. Och de äro
barnagna. Därför skall en karl akta sig, när
han kryper till ett fruntimmer.

D: o

Om en
varulv

Om ett fruntimmer kryper genom
en ~~fäddla~~ [afterbänder] efter en männ, som

mer hon aldrig att känna mara, när
hon föder utan då föder hon precis som
ett djur. Men det första barnet hon
får blir mara eller varulv. Det är
stängt sheff på den som gör det. En
varulv blir fri igen om hon bliver söder
en havande kvinnor och äter upp
föret. Skjuter man en varulv ligger
den om ett par timmar en karl. Det är
där inget sheff på.

D: o

Kommer man till en doktor
och säger att man fått leppri i ett
finger, ger han till ett latten [=skrätt] och
man kan själv bota det, om man lägger
en äggshinna om.

D: o

Det skulle ha varit en, Tollen fri
var ute på marken och hade sitt barn byta barn
med sig i en vagg. Så kom där en
underjor's kvinna och tog barnet och la'
sitt det. Men då gick moren och "hyllade"

[elda] under vaggan. Då kom kvinnan igen och sa: Yasa, så "lej" [stygga], skulle jag inte ha varit mot din glytt [= barn]. Då bytte hon om, tog vitt och sprang igen.

Maria Per Lars'
[Småbrukarehustru, Borby, Inflyttad
från Flagestad. Omkring 40 år]

Diary Lager
grissla
Bollen
Pett [hennes man] har talat om att det var en som gick och plöjde och hitta en grissla [bakgratt] och lagade den. Sen dagen efter kom därut ett nybakat bröd. Och han hörde att det var, att han gärna kunde äta det, för det var av hans husbonde bästa råd.

D: o

Gravida
Gamle Flagg brukade alltid, när han skar av blodigt kött eller så, kasta det och säga att det skulle vara åt åt goavätta.

Mats Ahlsson
[Snickare, Flagestad, Löderups n. n.]

Ja vår gårds ägar, n:o 18 Gislöv, Hildingshög, O. Wöbbelevs barn, finns en hulle som kallas Hildingshög. Det berättas att en kumpare skall ha begravts där tillsammans med sin studehäst. Han skulle ha ägt en borg, Lunka borg, och vår gård har namn därefter. Det berättas att de sett honom om nätterna och när de frågat vem han var hade han sagt: Jag är Hilding. Det har också talats om att personer som försökt gräva där blivit sjuka.

Otto Nilsson, seminarist, Lund
[Född i Gislöv, O. Wöbbelev]

Mor har talat om goavätta, Gravida och mormor hade berättat det för henne. Det var i min mormors hem i Borby. De så att goavätta kom upp i huset och skulle låna bröd, när de bakade. Hon kastade först det ena bröstet över axeln och sen det andra. Hon fick bröd och kom sen och lämnade igen det. Ibland skicka-

de de barnen. Frågade de dem då om något sa de:

Inte fråga och inte flå
utan låna och lå gå.

Goavätha skulle ha bott
under ett träd intill gården.

Manne Ekolin, fil. stud. Lund
[Född i Ö. Herrestad]

Kuggsdel

Jag hörde en historia om Kuggs-
delens dala bakken [Slemminge stn]. Där var
en grå katt. På var där en bonde, som
hörde förbi där en kväll. Då hörde han
en röst, som sa: Hälsa kussemissan att
nu är gråkatten dö. När han kom hem
tala han om det för kvinnan. Men katten
låg borta i kakelugnsbakken. Jam, sa han,
och rusa ut genom fönstret och se'n såg
de honom aldrig mer?

D: o

Begravning

När min morfar begravs i
fjor gick varken min mor eller morbror

bort till graven, när kistan skulle sän-
kas utan hållo rej längre borta på
kyrkogården. När jag sedan frågade
min mor om orsaken ~~att~~ ^{eftersom} hon, att hennes
mor var begravd vid sidan om kunde
läsa något av hennes kista blivit synligt,
när den andra graven öppnats. Min mor-
bror hade varit sjuklig när han var
liten och man visste inte ~~att~~ ^{om} noga
om inte mormor på något sätt botat
honon. Hade han nu kommit att se
något av mormors kista, hade han kun-
nat få samma sjukdom igen. Min
mor hade vi gjort honom sällskap för att
han skulle slippa gå lurasn.

Upp-tecknaren
[Hägestad, Löderup; — Elia]

När jag var liten och
skulle gå och flytta korna, brukade min
mor säga till mej, att jag skulle
fylla igen hålen efter Bjuderstaken.
Jag var nyfiken och ville se orsa-

lyta

ken, men det ville hon inte tala om.
 Nu berättade hon att det allmän tro,
 att gick en havande kvinna över
 ett sådant hål som barnet att
 blöta under sej.

D. 5

Ur Collectio Rönnebeckiana
 [forts. fr. I: 81]

Smedstorp

I blandt gemeat man går någ-
 ra gamla allmänna Traditioner som här
 uti Locknen Smedstorp i gamla tider varit
 passerat, såhunda:

1: o emellan byarne Smedstorp och Alnaberg
 Geslöfer, der en rinnande ää är, fönnas (Smedstorp)
 man till et berg warande ganske stort,
 hwar uppå ä ända äro stående 3 el. 4 höga
 stenar, hwar under förmene må wara
 nedergräfwaten Skämpe, hwar titel
 och namn want konung Alen, hwar af
 berget kallas Alnabergh.

2: o Ä hika såh ä samma mark Gyske
 och ort är nämnd, ett skär som kallas Gyske (Smedstorp)

skär hvarvid ästannoran, finnes en liten
höglandt backe el. kulle, deruppå äro å
ända stående 2^{ne} höga stenar hvarindes
warit begrafwen form^{te} konungs fru med
namn Gya deraf skäret må hafwa sitt
namn Gya-skär.

Kyrkklockan

från Smedstorp

3. En qvarnsmoong är sedan en
skänsk ägtare wid namn Nils Ericksen
som här i orten födder är, här kommit
från många åre ifrån Ezariska fången
skapet berättat hafwa hört ringas och
sedt samma en stor klocka hafwa
hängd uthi skusshon stadh på menar
des samma i gamla tider varit fagen
ifrån Smedstorp kyrkia, så som der-
uppå står skrivet: Tillhörr Smedstorp
kyrkia i Schåne.

XIII : 2 : 324

Tosterup

I bland gemene man är gam- Jens Grim
malt tahl om Wallen eller Wallbarken och prästen i Lö-
sa kallad, som ligger på Tosterups ägor, derup
att der skolat stått et slott eller en
Herregård, wähl besatt med wallar
och murar, hwar på skolat bodt en
mäktig Herre eller Grefwe Isgrim be-
mämd, som har haft stora godz uti lan-
det och warit mijcket myndig, ja helt
äfwerdädig och orättsdlig, samt grym
mot Bondeståndet, händandes dem al-
deles ödeläggia, förbudet dem at plöja
och säi. De som wille befatta sig något
med att plöja, måtte mygga sig dertill om
natttid. Till sitt krigsfolck har han Tagit
de öfwergifneste och grofwaste bofewar som
kunna finnas i landet. Han har ock en gång
med sitt skälmåhlige partie warit wid Lö-
derups här i häradet hwarest han Tagit
fått på en Trar, flädt bidden af honom bef-

wandes och släkt honom så dan till Fä-
hiorden ~~ifrån det fattiga folke~~ igiän; men
sedan tog han hela fähiorden ifrån
det fattiga folket, lät slakta och ut-
dela den ibland sitt gudlösa parti,
hwarföre prästen uti Löderup bannlyste
honom. Och när Tugrim fick det weta
foor han åter diit igiän. Prästen tog
sit refugium in i Hjörshen, men Tu-
grim lät hugga dörrarna ^{up} och dät al-
deles massacrera prästen. / Hwarom läser
twisfvelsutan Hr. Mag. Ostman inkomma
med flere omständigheter: / Denne Tugrim
har haft så stor smee, at när han up-
stälte den 4 man hög till marche, så
räckte den ifrån Wallen, der han bodde
till Ystadz (gant) som är fullkomligen
1 1/4 mil. Han wille intet achta eller lög-
da Drohningen, som då segrade i Danne-
mark, hwarföre han omsider, när han för-
nam hans grymma wäsende och olydnad, lät
nederstiuta Wall-slottet och ödelagde så i gund
Tugrim och alt haas grymma parti.

Slutningen d. 8 Maji anno 1729
Abel d'Abelius

Löderup

Löderup hjörshedsö är ^{Bydare} ~~och prästen i~~
mycket gammal gjord af godh lek och ^{Löderup}
wälseslagen på twär medh stora starka
riem. Diit på är hon medh yxor illa
inbuggen af orsak, att en adelsman i Drott-
ningh Margreta tidh benämnd Hr
Per Griim? som bodde på Wallen
commenderat sina bönder i Hammars
bygd uti Ingeletoyr lochn att dhe skul-
le slå prästen i hial, hwilken righ
i hjörshian ~~retirettades~~ släandes dören
igiän efter righ. Men der han förmärk-
te dhe anteligen wille ha honom
utth, lät han sielff dören och gick
godwilletigen fram, då dhe honom
och straxt på wapenhus gälfwet i hial-
slogo. När förb^{te} adelsman för nam
att bönderna hade efter hans willes gjort
dhen slemma gärningen, dhå till att willie
göra righ sielff reen, lät han dhem

sampteligen halshuggas. Drottningens
 chargrata som dhetta ochristeliga Ty-
 ranniet förzorde lät inwitera honom
 att möta för rätten i Högen kampens
 men efter han ej wille, kom hon self
 ofwer till landet medh 2000de man.
 och belägrade hans gårdh blifwan-
 des honom antligen efter ett helt års
 belägring möchtig, så han måtte dhi gifwa
 sigh i hennes händer, blev snart halo-
 huggen och skglader, gården i grund
 nederriifwen och ödelagder, som
 han och ännu i denna dagh är. Men
 i samma gårdh ställe skall Tostrups
 herregård, dock på ett annat ställe wora
 upbyggd.

Detta ofwan skrefna äro upskrifnat
 efter dhe äldste och broowär digste mans
 relation och verificeras ytterligare under
 min handh

Löderup dhen 2 okt. 1691

G. P. Schellingh

Trede och Sprjutsborg

Kyrkan Trede synes hafwa ^{fler} Trede
 sitt namn rättare af situationen /: ty här ^{fick} stå
 stola 3 stömmar samman af hwilka den
 ene kallas Trjewe / än av Trjta el: defi-
 ciendo. Här är wäl en gl. tradition att
 en herremann, wid namn Gjöthe gam-
 mal, skall warit af påwen dömd til
 att fullborda hys kan för det han skulle
 kränkt en jungfru som hette Hilla, och
 så ledg blev utarmat att han ej hade
 mehr igen och kyrkan så ledg skulle
 kallatz Trede men ingen skrift finnes
 härom.

Sprjutsborgs kyrkia med dhe där ^{fler} Sprjuts-
 borg ^{fick} sitt namn
 wid belägne heman hafwa sitt namn
 af situationen, ty dhe äro belägne på
 en edde emellan 2 ne små stömmar, hwit-
 ken udde gifwer en likheet af ett sådant
 sprjuts som i gl. tider warit brukeligt.

Allmogens

kyrkan

Kyrkian säges wara consecrerat
 S. Brigitta, på danska S. Birgitta och
 hafver denne kyrkia i förtiden varit en
 almosekyrkia, til hwilken, såsom til en
 njunnet. helgedom fiersan ifrån äre almos-
 ser gifne för S. Olufz kyrkia blef bjägd,
 sedan transporterades denne almoshelge-
 dom till S. Olufz kyrkia, att hon kun-
 de hållas wäl macht.

Öwerresta

kyrkian

Denne kyrkian så wäl som
 flere här omkring äre yngre i bjäg-
 naden än Tolånga kyrkia i Gars hä-
 rad, hwilket af en gl. stenbro i Rödlinge
 wäng ofwer hwilken dhe rest från
 Öwerresta till Tolånga kyrkia och
 kallas der före den gl. stenbroen Öwer-
 sta kyrkiobro, den dhe rest ofwer i
 gl. wägar från Öwerresta till Tolånga
 kyrkia. Tolånga kyrkia wisar och
 en annor bjägnad än thesse andre kyr-
 kior.

Trycke d. 3 juli 1729

Josephus Bolmstadius

Pärst i Trycke et Spiritztorp

XIII: 2: 330

Glemminge

Ibland gemene menn äro
 följande Sager:

1° Om Swärskels hög, et Mus- Sverkelstj
 Quete i hätt västan för Glemminge bjägnad
 eller kyrkia belägen, berättas skola
 ligga begrafwen en Hämpe, benämnd
 Sverkel, som skolat haft Förste eller
 Konunga wälde, och Swägar med
 Konungen uti Dannemarch. Ut i Danska
 Hämpeböcker skola förmälas om 2^{ne}
 som haft det namnet Sverkel, både
 Fader och Son; men denne skall hafwa
 varit Sonen, som här är begrafwen.
 Han begjäre hielp af sin Swägar Ko-
 nungen i Dannemarch, till at kriga
 emot Sverige, och hemnas på den, som
 slaget hans fader Sverkel den äldre i hjät
 hwilken hielp han efter berättelsen
 skolat fäddt och sedan krigat mot Sverige
 erhållet seger och således hämnat sin

Faders död, den ihjälslaget som hans
fader i hiälslog.

Drängarna 2: Om den Backe eller Hög som
som skulle ligga här i Glemminge by hos gården
fickta mot n:1 stax väster för prästegården, be-
höll Blåhatt rättas att uti glm. tidier skolat bodt
et backa träll, Blåhatt benämnd. För
100 åhr sedan bodde på gården n:1
här i Glemminge en bonde, hvars
namn var Jöns Tafwesson; Hans 2 ne
drängar gingo ut en juleaften wähl
druckne, och Fogo hvar sin wärja
med sig 1: som Drängar uti Danske
tiderna skolat haft; manades Blå-
hatt utaf högen till at fäcktta med
sig och fast de honom intet sägo,
blefwo de likwäl såsom genom et
starkt wäder förde et godt stycke wäg,
öfwer Glemminge åkermark på
en steen, som kallas Klöfwasten.
När de där en stund hade stått och
betänkt sig förstodes de sig wära på
Klöfwasten på andra sidan om

elfwen. Och efter et starkt möföck
öfwerföll dem, måtte de begifwa sig
hitt at wada öfwer elfwen till bakans
rigran, ty då war ingen brjugga deröfwer
lagen som nu för tiden är, kommo
dock hem med största möda långt ut
på natten, warandes ganska förfrusne
lofwandes sedan, att de aldrig wille
fäcktta med Blåhatt mera, för bem te
Jöns Tafwessons barnabarn, som bo här
i Glemminge berättta så i samning
wära skäldt med desse 2 ne drängar
beropandes sig på sina sahl. Förändres
ofta för dem förtalda relation, som
det samma mycket wähl minnas
kunde.

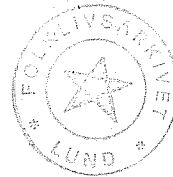
Öfwan nämnda Klöfwasten
är så stor, som et måtte ligt huus af
2 ne wäggerum, och är klöfder nit
i tv så at man kan gå emellan bäg-
ge stycken. Men på hwad sätt kan
än klöfd och huru hon är kommen
hitt på Glemminge mark, derom

allmän saga: En jungfru har sköklät
bott uti Glammars berg som äro be-
lägne wid en Bondeby, Glammars be-
nämnd uti Ingelsta härad. Denne
Bergs Jungfruen kunde intet lida
äller gott intet höra at man ringde med
klockorna här i Glemminge kyrckia.
hwarföre hon onsidet resolverade sig
till at slå Glemminge kyrckia al-
deles under i grund, liggandes altså
berr Te Klöfwasteen i ett flätk eller
håarbånd, kastade den samma mot
Kyrckian och utbrast i de hamma med
dessa orden: Jag gifter intet lida din
hvitte hoo med det röda hufvud.
Men stenen hinte intet tangre fram
uti kastet än på en $\frac{1}{2}$ när Glemminge
by och med det han föll neder, brast
äller klöfdes han mit i tv, hwarföre
han och kallas Klöfwa-steen.

Glemminge d. 8 maji anno 1729

W. S. Nobelius

[pastor här 1728-1733]

Memorial. öfver de antiquiteter
som här uti försambl^{ne} Omwarstedtz
och Smedstorgz [se. sid 55] kunna ernäs
hwarwid ej annor... wid större dehlen
är än de äldstas här uti berörde för-
sambl^{ne} hwilcka af sina förfäder
hafwa hördt ömtalas, så lunda som
följer.

1mo. Att Ingelsta Härad har *Herr Ingel*
fått namn af kong Ingel, som byggd och *Herr Sora*
och till sitt fäte haft Ingelsta-gård
läser wara bekant, hans graf wisesör-
tan sannan wid gården. Om denna
Koning Ingel berättas, att han skall
hafwa varit af ett frönt sinne, blödig
och ingen last haft genom mandel.
bedräfter, som den tiden ibland de
gambla Gliempar brukeligt varit, sig
något rampen at förwarfwa hwarföre
då han genom sin uthskickade, friade

Till en Koning-dotter i Wäster-Göth-
land skall denne Koning, sådant honom
tillbudkans en skicklig stenhöl, derved
först ett hårda sitt hierta, menandes ge-
nom någon berömlig kamp, inlägga
sig äbro, men om Koning Ingel det
vägast, wet man intet, det hofwer
hon Koningens dotter i Wästergöthland
den honom för sin wackra skapnad kö-
gelⁿ älskat bekommit hwilket en
annan folkes Koning uti Skåne wid
namn Gorm, som samma Jungfru och
begärt men färdt afslag, kögelⁿ för-
trutit, och derfore låtit förkunna Koning
Ingel en ewiges kamp samt föresatt
honom en viss dag och ställe hwar
..... att möta, Koning Ingel, som den
tillbudna kampen intet förde undergå
hafwer i sitt ställe samt 7 andra kün-
gar at möta sin fiende. Koning Gorm
hwilken också primodelⁿ allenast med
sin dräng på föresatte rum och dag sig
anfunnit, skiden motbemt^{te} 7 be-

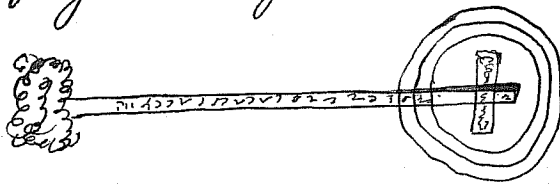
gynadt, tappert fäcktat, icke det ringaste
wikandes till des han af sin egen dräng,
den af de andra skall wara bestucken
än worden med ett swärd uti ena sidan
dödelⁿ bleserat, då han något wicket uti
några leuskar strätt wid platsen, hwarest
då han sig med en wigjer el² späd qwisst
förbundet had haan skiden oförskräckt
fömyat, sina fiender tillika med sin
föräddiske kunnare öfwerwunnit och ihjäl-
slagit, och omsider selt på samma plat-
sin anda uppgifwit, hwarefter han med
de andra 8te är worden begrafwen och
för warje krop en hög steen uprättadt
hwilka äre sakte sakte en rundel omkring
koning Gorms graf, som är en grop wid
20 steg lång belägen emellan Ingelsta
och Smelstors gårdar på den så hat-
lade åhlfåla den, utan hwifwel deraf, att
den alltid ligger till fädrest och kallas
denne plat- el. grafställe än i dag kunnig
Gorms graf. Iwad widare om Ingelsta
kan wara at förmåla lärer fuller tryckio-

herden wid Engelsta hllkiäna gifwa.

2. Hwarresta Kyrckia förmenas
vara ~~consecrerat~~ Hlta Maria.

Hwarresta kyr-
kas byggmästare

3. Om ährbaket då Kyrckan
skall wara bygd, kan ingen in-
derrättelse gifwas, men om samma
Ährskas Byggmästare är hos gemene
man en gammal Tradition, att den skolt
hafwa warit Schiägge momma som
haft hllhald el. boning uti ett litet
berg el. kulle kallat i denna dag
Schiägge-berg beläget uti södra
Öwäresta ängar wid äen östan
för byen; denna byggmästaren Schi-
ägge momma skall ligga begrafwen
på Öwäresta kyrckia-gård nor-
den om kyrckian utmed Ghoseth
som Grafstenen är ännu wiisad
med följande Figur:

4. Förr än kyrckan blev bygd på Hlta Maria
då ställe hwarest den nu står, skall det följt ritningen.
hll des by'gnad warit utsedt et ställe
ungefähr en half fjerdedels mil ut hwar-
ifrån den nu är wid några stenar som
kallas höga stenar /: eljest gemenligen
kallade kämpastenar /: ä en seen, förs
och sandig plat, men så materialier-
na till by'gnaden om dagen delfördes,
skole de om morgonen wara fundne
på dett ställe hwarest kyrckan nu är
bygd, kan födenskall intet rijnas så
önneligit om sant skall wara at
wärbet till kyrckans by'gnad om
natten till ofwan nämde rum och
sladnade, at Locknen och by'en deraf
fältt nit någon Öwärestad och kyr-
kan Öwärestad kyrckia.

Register

Sed och Tro:

Strets arbeten och fester (und. jul)

Jul

Födsel, bröllop, sjukdom, död och begravning

Tydlor, varsel.

Folhdiktning:

Sånger: A. Om folktrons allm. gestalter

B. Ortsånger

Övrig folhdiktning.

Årets arbeten och fester (und. jül)

Aska, slå över korna I: 212

Brydegille, I: 91

Dansgille, I: 93

Dåliga år, I: 99

^{Sjögrens, linsida I: 104}
Fastlagsgille I: 88

Fånga haren I: 44

Höstgille I: 88

Kardegille I: 96

Kors, rista i fältet vid sädd I: 40

Kvastskaft, låta stutarna gå över I: 158

"Köra in" stutar I: 41

Lasset, det rista I: 171

"Laustocken", bindes om midsommaraften I: 194

Lien, stykes I: 44

Lin, så (se också Märkesdagar) I: 107

Linberedning I: 95

Långa dansen I: 89, 193, 219

Majeldar I: 41

Majfirning I: 17, 18, 35, 41, 87, 94, 109

111, 114, 122, 126, 164, 212,

II: 15, 17, 23

Majstäng I: 9, II: 16

Majvisa, se Majfirning

Midsommarafton (se också Majfirning)

bad I: 43

binda om väster I: 165, 194

kärleksorakel I: 112

majning I: 43, 89

Märken (se också Märkesdagar)

almebladens storlek I: 157

dimmorna, gå mot rolen I: 8

röken, slår ned I: 40

soten glöder I: 9

Märkesdagar (kalenderiskt ornamad)

Andreas I: 40

Beda I: 39

Bengt II: 40

Blasius I: 38, 45 II: 47

Desideria I: 9

Egidius I: 40

Erik I: 34, 39

Fästlagssöndag I: 7

Fiskdagarna I: 41

Fyrtio martyrer I: 7, 33, 207, II: 40

Gregor, I: 33

"Horsavinema", I: 8

Juldagarna, I: 8, 9, II: 41

Korsmossa, I: 9, 34, 39

Kyndelmässa I: 9

Lars I: 39

Martin Luther I: 39

Michaelli I: 8, 39

Morsmossa I: 39

Mårten I: 8, II: 48

Patrik I: 38

Peter Hatt 33, 38 II: 47

Petri Fång I: 9, 34

Sjårovsredagen I: 34, 39

Skärtorsdag I: 108, II: 47

Tobias I: 8

Torsmånd I: 33, 157, 158

Veckoräkning I: 7

Vårfrudagen I: 34

Pioner, binda om I: 165

Portarna, fruntimmer stänga I: 167, II: 10

Påskdag, skynda att komma hem II: 39

, slå aska över korna I: 219

Påskveckan I: 34

Påskägg I: 34

, äta med skallet på II: 48

Påskare I: 12, 213

Sabbaten, aktning för I: 103

Salt, slå över hästarna I: 193

Skärtorsdag, stäl i världen II: 7

Slakt, vid bestämt mänskifte I: 213

Slätter I: 43

Sill, ge åt kreaturen II: 7

Skörd (se också Märkesdagar) I: 43

Strä, de rista på fältet I: 164

Stäl, i världen II: 7

, i åkern I: 40

, låta nykalvade kor gå I: 9

Ladd (se också Märkesdagar) I: 107

Timran reses, slå glas rinder I: 221

Trevnad, för att kreaturen skola trivas I: 193

Utbrykning, vid laga skifte I: 93

Vanter, ha på sig vid dragarnas inkomning I: 41

Vatten, inte slå ut (se Jul: Goavätta)

Väderlek (se Märkten och Märkesdagar)

Äldermansgille I: 176, II: 42

Ägg, äta äret förste II: 9

Äldste ronen på gården I: 157

— . —

Jul

Bak I: 36

Brygd I: 47

Sappa i grytan I: 48, 136

Älta, inte göra juldagsmorgon I: 166

Äld, ej gå till julagetsmorgon I: 204

Förbud, att spinna II: 9

, att baka och brygga I: 36

Goanisse, I: 159, 175, 178, 202, 220, II: 6

Goavätta, I: 48, 85, 165, 178, 188, 202

Julhalm II: 5, 22, 50, 51

Julgran, I: 85, 112, II: 10

Julklappar I: 85, 160, II: 38

Julkärl I: 20, 85, 166, II: 10

Jullys, ~~frå~~ 84

, spä död I: 162

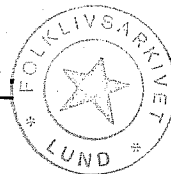
Julmat, I: 35, 48, 82, 84 II: 31

Julotta, köra i kapp från kyrkan I: 47
 Knut, göra slut på julmaten I: 161
 Kreaturen, få inte vattnas på gården I: 84
 få riklig föda I: 84, 166
 få öl och mjölk I: 203
 "Krunehonor", pigan göra färdiga I: 47, 85, 95
 Lehar, I: 86, 104, 129, 161, 204, II: 34
 "Ljuskronor" II: 10
 Långkål I: 84
 Måltidsred I: 36, 83, 161
 Salt, kreaturen få använda jul I: 160
 Slakt, I: 47
 Staffan, nida, II: 15, 23
 Sjäringossar I: 105, 113, 160
 Skarthoppa I: 84
 Thomas, förbud I: 36
 Tiggare I: 35, 82
 Träd, ge öl I: 166, 203

— • —

Födelse, bröllop, sjukdom, död och
begravning

Barn, katta till brudparet I: 91, 167
 "Barnavisan" I: 91
 Barnsångskvinna, begravning, I: 36, 123
 förbud I: 123, 197
 ha Gustant, II: 43
 Bröllop, I: 89, 167, 170
 Bäckhästen, välla sjukdom I: 206
 Bårare, vid begravning, I: 211
 Sopvatten, I: 23, 197
 Döda, beta sjukdom med sig I: 207, 210
 Dödskamp, befria ifrån I: 201
 Faddergräva, I: 163
 Grav, igenkasta I: 211
 falla igen I: 201
 Hoppa över varandra, inte göra, I: 24
 Hund, levande gräva ned II: 6
 Glöns, levande gräva ned II: 7
 Kordborre, för skya, I: 194
 Klocka I: 10, II: 7, 31, 117
 Kyrkklockor, skrapa av, II: 35

Hyrktågning I: 197, 198
 Lappra II: 49
 Lappskott II: 34
 Lik (se också Döda), taga under fotbladet I: 210
 Likbår I: 37
 Likkista, inläse sin moders II: 53
 Likskara, möta, I: 24
 Lyten, härskar I: 10, 22, 200
 skrikelyte I: 11, 198, 207
 skäfer I: 11, 92, 206
 slaget I: 23
 utslag I: 200, 207
 andra lyten I: 22, 124, 199, 200, II: 53
 Mara och varulv, I: 27, 125, 170, 195
 II: 21, 48
 Mördare, Tungna, II: 41
 Mönster, av grannar vid begravningar I: 15
 Namngivning, I: 23, 198
 Pesthyrkogård I: 36, 59, 112
 Plats, lämna åt den döde I: 12
 Själaringning I: 211
 Själmördare, begrava på särskild plats I: 211
 "Pharn", ~~stilla~~ vid vattendrag, II: 35

Spröke, se, vända kläderna I: 164
 Stäl, i vagnen I: 197
 Taklök, för tänderna I: 194
 Stäl, vid begravning, I: 211
 Tavlor, över döda, I: 37
 Trolla, sjukdom på I: 205
 Varsel, född, I: 24, 162, 201, II: 22, 35
 Värter, I: 21, 188, 193, II: 34

Tydlor och varsel

Fruntimmer med tomma kruor, möta I: 10
 Grav, falla igen I: 201
 Göken, höra ropa I: 24
 Glösa, hoppa i vagnen I: 9
 Hatt, hoppa i vagnen I: 9
 Kors av halmstrå I: 201
 Lycko och olycksdagar att gå i händ I: 18
 Nyckel, lägga på bordet, I: 221
 Kaggleskrik, I: 170
 7 Glans blommor I: 112
 Flädermus, II: 35

Sägnar

Om folketrens allmänna gestalter m.m.

Bäckahästen I: 174, 187, 206, 215, II: 11

"Brydestnor" I: 121, 189

Djävulen I: 13, 107, 186

Djur I: 58, 107, 153

Drakar I: 141

Dödas julotta I: 192, 203

Goanisse (se Jul: Goanisse)

Goavätha (se Jul: Goavätha)

Gengångare (se Spökenier)

Glosson I: 177

Helgon, kyrka invigd åt, I: 50, 69, 71, 72, II: 69, 70

Jättar, I: 46, 53, 61, 67, 113, 119, 120, 121, 141, 168
179, 184, 215, II: 22, 65

Kyrkor (se också föreg.) I: 33, 50, 52, 53, 69, 102, 102, 174, 177, 207, 208 II: 61, 70

Kyrkklockor I: 147, 149, 192, 216, II: 56

Källor I: 66, 77, 144

Ljhtegubbar I: 144, 149, 163, 195

Mara (se Födset Mara och varulv)

Noe skytt, I: 180

Odens jakt, I: 14, 164

Olle Bull, I: 194

Präster, I: 55, 63, 65, 79, 102, 175, 189
214, II: 35, 57, 59

Sjöjungfrun, I: 154

Sjörrå, I: 155

Skatter (se också Drakar), I: 163, 187

Skogsmannen och Skogsnuvan, I: 155
156, II: 13, 22

Snapphanar, I: 13

Spökenier, (se också Dödas julotta) I: 79
171, 185, 187, 190, 191, 204, 219,
II: 12, 51

Tor, I: 150

Tröll (se Underjordisfallet)

Underjordisfallet I: 60, 75, 119, 120
142, 145, 149, 150, 151, 158
163, 167, 178, 180, 192,
209, 214, II: 13, 36, 42, 49.

Yghesmän (se också Präster) I: 14, 108, 168
186.

Ålvadansen I: 169, II: 12.

B. Ortsägner (se också föregående)

Andrarum, Hur namnet uppkommit I: 76

Bolskäg
Brösary

Esperod, Huv namnet uppkommit I: 67

Glemminge, ~~Den~~ Iverhels hög

Glimmingehus, Jätten som I har byggt
slottet I: 179, 215

Grevelunda, Hvar namnet uppkommit 166

Glejestad, Ramskögs skolor I: 31

Jens Karna I: 52, 100

Hörup, Herremannen med de många
vinen. I: 58

Ingelstad, Gang Ingel och kung Gorm
II: 36, 64.

Yarrestad, Yarledösen I: 141

Käseberg, Klesteras I:45, 53

Rytters bache I: 149

Köpinge, Hur namnet uppkommit I: 59

Salig Wälses kapell I: 59

Yidzhoy I: 61

Loddevyn, Jens Grim och prästen i Loddevyn
I: 55, 100, 189, 214, II: 57, 59

Christian Tyrann och prästen
i Löderup (jmf. föreg.) I: 175, II: 45

Lund, Jätten Finn: 121, 141, 148, 208
(jmf. också I. 215)

Ljungsby, Ljungsby horn och pipra I: 163,
218, II: 15, 44

Rablunda. När Rablunda barna flyttade till Lund 1775

Börum, Gossen som kom bort I: 80

Skillinge, Knuts hög I: 113

Inredstegen, Kläberg och Gårskär II: 55

Spjæstørge, hvor nænnet opkommit II:61

Fryde Hus nammet uppkommit II: 61

Der Nabelöf. Schildings hög II: 51

O. Kemmerlöv, Hålan som är bottentös 1:12, 14:14

Vi Ta by, Helig Tor's källa.

Övrig folkdiktning

Danswiser I: 129

Getor I: 25

Ordstav I: 105, 169

Visor I: 26, 28, 117